

HÅLLBARHETSREDOVISNING KAROLINSKA UNIVERSITETSSJUKHUSET 2022



Innehåll

<i>Om Karolinska Universitetssjukhuset</i>	3
<i>Vårt hållbarhetsarbete</i>	3
<i>Granskningsförfarande Miljö</i>	4
<i>Integrera hållbarhet i våra styrande processer</i>	5
<i>Hållbar upphandling</i>	6
<i>Minska klimatpåverkan</i>	6
<i>Cirkulär resursanvändning</i>	9
<i>Hållbara patientmåltider</i>	11
<i>Tillgänglighet och bemöta alla likvärdigt</i>	13
<i>Främja folkhälsa i regionen</i>	15
<i>Stärka samarbetet med våra intressenter</i>	17
<i>Resilient verksamhet</i>	17
<i>Hållbarhetsarbetet framåt</i>	19
<i>Bilaga 1: Sammanställning av Miljömålsresultat 2022</i>	20



Ansvar Medmänsklighet Helhetssyn



Vi är bäst på det svåra. Vi tar ansvar för våra gemensamma resurser.



Vi ska bota och lindra imorgon det ingen kan bota och lindra idag



VI ÄR EN DEL AV
REGION STOCKHOLM

Om Karolinska Universitetssjukhuset

Karolinska Universitetssjukhuset är ett av Europas största universitetssjukhus och rankat som Europas bästa sjukhus. Tillsammans med Karolinska Institutet utgör vi ett medicinskt centrum som bedriver världsledande forskning, utbildning och innovation för att bota och lindra sjukdom samt förbättra människors liv. Karolinska har i uppdrag att vara Region Stockholms universitetssjukhus med särskilt ansvar för specialiserad och högspecialiserad sjukvård. Karolinska tar även emot patienter från andra delar av landet och från andra länder.

Sjukhuset, som är en nämnd inom Regionen Stockholm, har en egen styrelse och verksamheten leds av sjukhusdirektören. Sjukvården var 2022 organiserad i sex teman och tre funktioner samt ett antal centrala staber som stöttar den dagliga sjukvården. Under året arbetade ca 15 600 personer hos oss och sjukhuset hade ca 1 100 vårdplatser. Forskning, innovation och utbildning organiseras i en egen stab, varje tema och funktion har också en egen verksamhetsnära del med forskning, innovation och utbildning. Som universitetssjukhus medverkar vi i utbildningen av framtidens medicinska expertis och vårdanställda.

Vårt hållbarhetsarbete

Hållbar utveckling handlar om att säkerställa goda livsvillkor för alla människor, nu och i framtiden. Människan är i centrum, ekologin sätter ramarna och en sund ekonomi är en förutsättning och ett medel för hållbar utveckling. Sjukhusets hållbarhetsarbete definieras av våra värderingar Ansvar, Helhetssyn och Medmänsklighet.

Karolinskas Hållbarhetsarbete omfattar miljömässig hållbarhet, social hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. Social hållbarhet innefattar både hur vi agerar mot vår omvärld och mot varandra, varvid hållbar arbetsmiljö även ingår som ett område.

Målsättningen från styrelsen och ledningen är ett hållbarhetsarbete som är integrerat i den ordinarie styrningen och som genomsyrar hela verksamheten. Chefer på olika nivåer har det övergripande ansvaret för att hållbarhetsfrågor beaktas på sin arbetsplats och stöttas av lokala och centrala hållbarhetsfunktioner. På Karolinska finns över 500 lokala funktioner som inom ramen för sitt ordinarie arbete även har olika hållbarhetsuppdrag. Enhet Hållbarhet har ett uppdrag att samordna och följa upp hållbarhetsarbetet på sjukhuset.



Miljömässig hållbarhet och styrning

Att bedriva sjukvård, utbildning och forskning är resurskrävande. Vid Karolinska utgår vårt miljöarbete ifrån de områden där vi påverkar miljön mest, våra betydande miljöaspekter. Aspekterna innefattar bland annat vår påverkan på klimatet, vår användning av resurser och hantering av miljö- och hälsoskadliga ämnen som läkemedel och kemikalier.

Social hållbarhet

Social hållbarhet vid Karolinska utgår från den medicin-etiska principen om människors lika värde. Inom social hållbarhet ingår aspekterna etik, god folkhälsa, mänskliga rättigheter, jämställdhet, jämlikhet, trygghet, barns rättigheter, delaktighet för personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och HBTQ+. Vid Karolinska arbetar vi för en jämlik hälsa i befolkningen utifrån våra ekonomiska förutsättningar, befolkningens behov och i enlighet med hälso- och sjukvårdslagstiftningen samt prioriteringsplattformens etiska principer.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet på Karolinska innebär att vi hushållar med våra resurser och säkerställer verksamhetens långsiktiga stabilitet. Finansiering av vår verksamhet sker i huvudsak genom avtal med beställare. Antikorruptionsarbete och tydliga processer för investering och inköp är också en förutsättning för att vi ska fortsätta att ha en hållbar ekonomi.

Granskningsförfarande Miljö

Certifierat miljöledningssystem

Karolinska arbetar systematiskt med miljöfrågor och till vår hjälp har vi ett certifierat miljöledningssystem. Systemet syftar till att säkerställa att vi lever upp till de lagar och krav som ställs på verksamheten inom miljöområdet, samtidigt som verksamheten aktivt arbetar med att ständigt förbättra de arbetssätt som är viktigast för att minska vår miljöpåverkan. Som en del av uppföljningen av vårt miljöledningssystem genomför vi årligen interna och externa revisioner, så även 2022. Vid revisionerna konstaterades att Karolinska bedriver ett aktivt och väl fungerande miljöarbete. Att arbeta med avvikelser och förbättringsförslag från revisioner är ett sätt för oss att ständigt förbättras och minska vår negativa miljöpåverkan.

Granskning och egenkontroll

Sjukhusen i Solna och Huddinge har vardera fler än 200 vårdplatser och är därmed anmälningspliktiga enligt miljöbalken (1998:808). Anmälan har lämnats till Huddinge kommun och Solna stad 2008. I Solna har sjukhuset även ett frivilligt tillstånd för helikopterverksamheten som är förenat med särskilda villkor. Solna Stad inspekterade helikopterverksamheten med fokus på sjukhusets ansökan om utökat antal flygrörelser. Länsstyrelsen beviljade senare 2000 extra flygrörelser under en treårsperiod. Huddinge kommun genomförde årlig tillsyn under 2022 och identifierade fyra avvikelser gällande avfall. Dessa åtgärdades under året.

I vårdavtalet med Hälso- och Sjukvårdsförvaltningen (HSF) finns ett antal miljökrav preciserade, så kallade miljöindikatorer. 2022 var det sammanlagt fem miljöindikatorer fastställda för Karolinska, vilka har följts upp under året.

Det genomfördes även en säkerhetsrådgivarinspektion som kontrollerade att Karolinska har rutiner och arbetsätt för att säkerställa att farligt gods hanteras på rätt sätt. Säkerhetsrådgivarrapporten gav ett antal förbättringsåtgärder för Karolinska, främst gällande förvaring av kemikalier i Huddinge. En handlingsplan är upprättad.

Integrera hållbarhet i våra styrande processer

Nytt Hållbarhetsprogram på Karolinska

Under 2022 togs det fram ett hållbarhetsprogram för Karolinskas verksamheter med mål som ska nås 2023 till 2027. Programmet baseras på Region Stockholms Hållbarhetspolicy och Hållbarhetsstrategi 2022–2027. Målen och aktiviteterna har anpassats efter Karolinskas verksamhet och omfattar följande områden arbetsmiljö, miljö, social och ekonomisk hållbarhet. Programmet togs fram i samarbete med flertalet av Karolinskas verksamheter.

Tableau - nytt arbetsätt för uppföljning av Karolinskas betydande miljörisker

Klimatpåverkan från resor, kg CO2

	Till Sverige	Till Norden	Till Europa	Till övriga världen	Totala utsläpp hela raden
Från Sverige	68 193	61 164	294 320	128 500	552 178
Från Norden	65 408	18 616	12 086	56 094	152 205
Från Europa	290 919	17 799	74 801	74 345	457 864
Från övriga världen	103 082	66 955	86 974	75 388	332 399
Totala utsläpp hela kolumnen	527 603	164 534	468 181	334 328	1 494 645

Figur 1. Exempel på uppföljning av miljörisker i Tableau

Arbetet initierades 2021 av Tema ARM och 2022 startade Enhet Hållbarhet projektet Miljödata in i Tableau. Efter drygt ett år av arbete så kunde vi presentera våra miljörisker i Tableau. Den miljödata som vi tog fram under 2022 är: utbildning, tjänsteresor, vård på distans, inköp av engångsmaterial och läkemedel - recept och rekvisition. Verksamheten kan i Tableau se vilken miljöpåverkan de har och därigenom fick de ett underlag till att sätta Hållbarhetsaktiviteter för 2023.



Bild 1: Karolinskas vägvisare.

Vägvisaren och anti-korruption

Karolinska Universitetssjukhuset lanserade i augusti 2022 en ny version av vår Vägvisare eller vår egen uppförandekod. Vägvisaren är en hjälp för oss alla - som utför ett arbete, uppdrag eller en tjänst på Karolinska Universitetssjukhuset - att göra rätt utifrån sjukhusets värderingar. Vägvisaren utgår från de lagar, konventioner, riktlinjer och Region Stockholms styrdokument, inklusive grundläggande principer för

offentlig förvaltning och mänskliga rättigheter som vi alla som anställda på Karolinska Universitetssjukhuset ska följa. Vägvisaren konkretiserar hur vi ska arbeta och erbjuda vård i linje med våra kärnvärden, för att göra visionen till verklighet.

Under 2022 har Karolinska vidtagit flera åtgärder för att motverka korruption. Vi är en myndighet som ställer höga krav på kvalitet och transparens. Karolinskas Compliance program säkerställer ett systematiskt arbete med anti-korruption. Programmet skapar förutsättningarna för att kontinuerligt identifiera förbättringsområden i processer, de möjliggör även integrering inom olika verksamhetsområden och stärker våra möjligheter att förebygga risker för korruption i det vardagliga arbetet. Tillsammans med inköpsfunktionen arbetar vi för att säkerställa att också våra leverantörer följer sjukhusets värderingar.

Hållbar upphandling



Mål: Vi ska bedriva ett aktivt och systematiskt arbete med att ställa hållbarhetskrav i upphandlingar

Genom de upphandlingar som genomförs på sjukhuset har vi en betydande möjlighet att påverka hållbarhetsfrågor i en positiv riktning. Karolinska strävar efter att arbeta systematiskt för att hållbara produkter och tjänster upphandlas till sjukhuset, vilket bidrar till säkrare produkter för människa och miljö i alla led.

Karolinska köper till stor del tjänster, produkter och varor upphandlade av Region Stockholm. Karolinska har även en egen inköpsavdelning som upphandlar produkter och tjänster för sjukhusets räkning. Hållbarhetskrav i upphandling säkerställs med hjälp av sjukhusövergripande riktlinjer samt mallar, som bland annat specificerar att Region Stockholms utfasningslista ska följas. Karolinska ställer också krav på social hållbarhet, främst i form av regionens uppförandekod för leverantörer som är kopplade till mänskliga rättigheter.

Under 2022 startades ett mer omfattande arbete för att förbättra och förtydliga inköpsavdelningens mallar för krav kring hållbarhet, kopplat till inköpskategorier. Arbetet kommer fortsätta in i 2023. Flertalet upphandlingar genomfördes med förstärkt hållbarhetskravställning, så som till exempel upphandlingen av patientmåltider på Huddinge. Vi har även uppdaterat den tidigare miljöbedömning som används vid större investeringar till en hållbarhetsbedömning.

Minska klimatpåverkan

Klimatförändringen är en av de största utmaningarna som mänskligheten står inför. Vi behöver både arbeta med att höja vår beredskap för pågående klimatförändringar samt minska vår negativa klimatpåverkan på sikt. Våra ambitioner återfinns i Hållbarhetsprogrammet under området klimatåtagande.

Mål: Användning av verksamhetsenergi ska minska

Målet att minska sjukhusets totala el för sin verksamhet under 2022 uppfylldes. Jämfört med 2021 sjönk elförbrukningen från 90 199MWh till 90 148 MWh. En åtgärd har varit att se över driften av operationssalarna i Solna så att fläktar och ventilation stängs av vid den sista avslutade operationen på operationssalar som inte används dygnet runt.



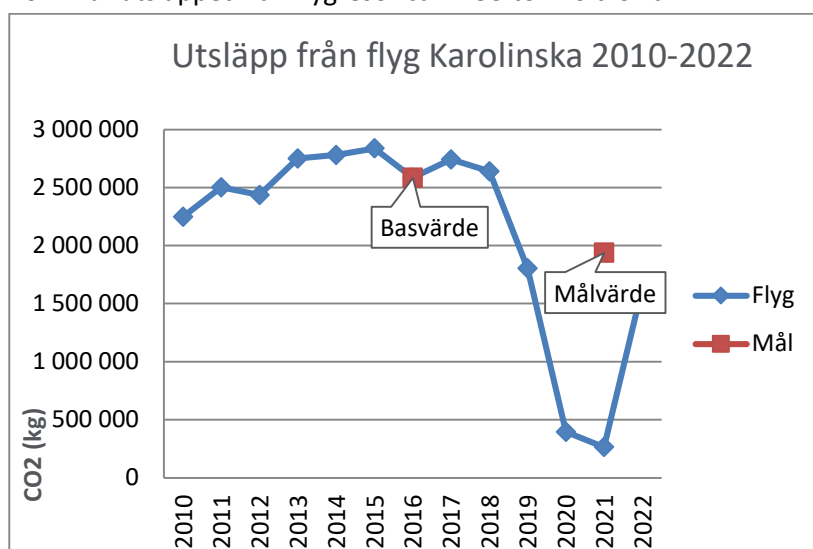
Mål: Tre av sjukhusets fordon ska vara nollutsläppsfordon

Under 2022 togs målet bort från Karolinskas budgetindikatorer varvid det också togs bort ur vår miljöplan. Det finns en styrande riktlinje på Karolinska som säkerställer att alla bilar körs på förnyelsebara bränslen.

Mål: Vi ska inte öka våra utsläpp från tjänsteresor med flyg

Karolinskas tjänsteresor med flyg står för en stor andel av sjukhusets klimatpåverkan. Vid inrikesresor kan flyg ersättas av tåg i de flesta fall, men för utrikesresor behöver resfria arbetssätt införas i högre utsträckning, som till exempel digitala möten och tillgång till konferenser via videolänk. Vi kan också styra våra flygresor mot de som ger minst utsläpp via vårt upphandlade resebolag.

Basåret för målet är 2016, då utsläppet från tjänsteresor med flyg var ca 2 580 ton koldioxid. Under 2022 var utsläppet från flygresor ca 1 495 ton koldioxid.



På Karolinska har vi en reseriktlinje för att reglera våra tjänsteresor med flyg. 2022 var det åtta av sjukhusets verksamheter som valde att arbeta med att minska antalet flygresor och hade det som en miljöaktivitet. Målet har haft stor påverkan av pandemin och 2022 ser vi en uppgång då restriktionerna släppts men resorna är fortfarande färre än de var innan pandemin.

Figur 2. Karolinska har mätt sina utsläpp från flyg sedan 2010. Basvärdet för Hållbarhetsprogram – miljö utgår ifrån 2016 års värde. Målvärdet 2022 ligger på 1 935 ton koldioxid. Resultatet blev 1 495 ton koldioxid.

Minska hälso- och miljöfarliga utsläpp från läkemedel och kemikalier

Kemikaliearbete

Karolinska har utarbetat olika riktlinjer kring kemikaliehantering och använder sig av KLARA-systemet som är en databas för kemikalier. Av de 4 735 kemiska produkterna som vi hade i KLARA 2022, var 230 av dem CMR produkter (Cancerframkallande, mutagena, reproduktionsstörande).

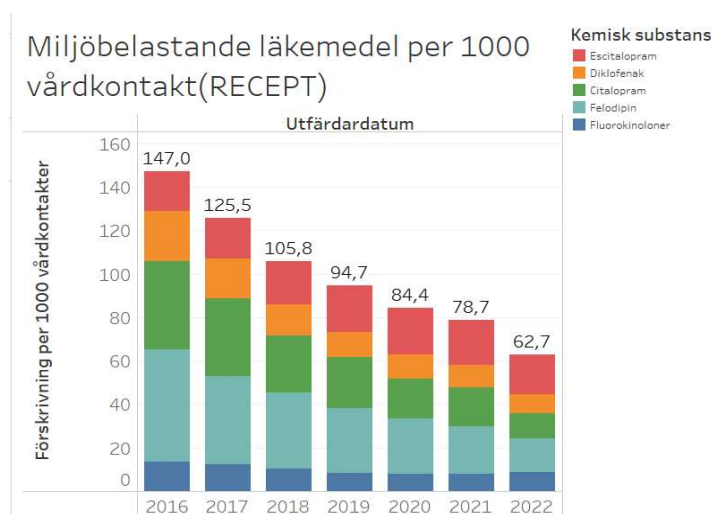
Varje år utförs en inventering av kemikalier och en förteckning över verksamhetens kemikalier skapas i systemet. Med hjälp av KLARA och en kvalitetssäkring av nya säkerhetsdatablad i systemet får medarbetarna en överblick över sina kemikaliers risker. Sjukhuset arbetar enligt regionens riktlinjer att fasa ut miljöskadliga kemikalier i den mån de går att ersätta utan att äventyra patientsäkerheten. Under 2022 utfördes mer än 50 substitutionsutredningar för CMR-klassade produkter samt att vi fasade ut 30 CMR-produkter från Karolinska.

Hållbar läkemedelskedja

Läkemedel har stor betydelse för att skapa värde för våra patienter men det finns också risker som behöver hanteras. Effekter på miljön har påvisats under läkemedlens hela livscykel från tillverkning till utsöndring och avfallshantering. Vi arbetar för att minska riskerna och miljöpåverkan utan att minska det värde som läkemedel ger våra patienter. Våra mål syftar till att minska miljöpåverkan från läkemedel under hela livscykeln.

Mål: Förskrivning och rekvisition av miljöbelastande läkemedel ska minska

Region Stockholm har tagit fram en förteckning över miljöbelastande läkemedelssubstanser. Utifrån den har Karolinska valt ut fem läkemedel.



Valet baserades på om det är medicinskt möjligt att minska förskrivningen, hur stor användningen är på Karolinska, data för persistens, bioackumuleringsbarhet och toxicitet samt övriga risker. De fem läkemedel som ingår i målet är: felodipin, diklofenak, citalopram, escitalopram och ciprofloxacin. Utfallet gällande förskrivningen av dessa läkemedel blev att vi 2022 har minskat förskrivningen med 42,6% sedan 2016.

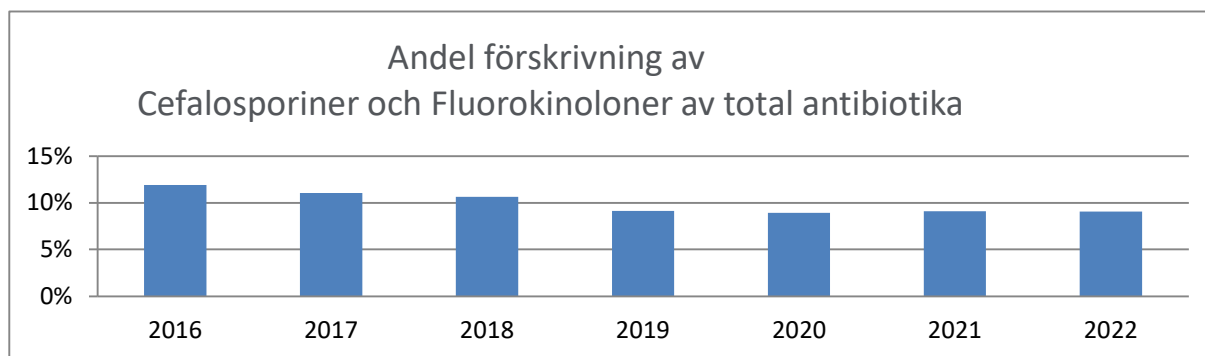
Figur 3. Receptförskrivning av de fem utvalda substanserna för 2016 – 2022. Mäts i antalet förskrivna DDD (Defined Daily Dose) per vårdkontakt och slutenvårdstillfälle.

Mål: Förskrivning och rekvisition av resistensdrivande läkemedel ska minska

Ett av de största hoten för människors hälsa är utvecklingen av resistent bakteriestammar. Därför är det av stor betydelse att resistensdrivande läkemedel används med försiktighet och att vi arbetar för att förhindra spridning av antibiotika i miljön och vårt dricksvatten. Karolinska har en egen STRAMA-grupp (Samverkan mot antibiotikaresistens), som arbetar med att minska förekomsten av vårdrelaterade infektioner och minska antibiotikaresistens.

I detta mål mäts andelen cefalosporiner och flurorkinoloner utav den totala mängden förskrivna och rekvirerade mängden antibiotika, utifrån år 2016. Vid basåret låg andelen på 11,9 % och utfallet för 2022 blev 9,1%.





Figur 4. Andelen fluorokinoloner och cefalosporiner av totala förskrivningen av antibiotika, mätt i DDD (Defined Daily Dose) för 2016–2022.

Mål: Kassation av läkemedel ska minska

Det finns fortfarande inget sätt att följa upp målet på en sjukhusövergripande nivå men flertalet aktiviteter har genomförts ute i verksamheten, bland annat av farmaceuter, för att minska onödig kassation. Lösning har också hittats så att koagulationsläkemedel från sjukhusets buffertförråd som är på väg att gå ut kan omfördelas till andra verksamheter på sjukhuset, vilket har minskat kassationen. Vidare pågår ständig genomlysning av läkemedelsautomaternas sortiment så att inte läkemedel beställs in i för stora kvantiteter.



Cirkulär resursanvändning

Avfallshantering

Att restprodukter skapar nytta är en vision vi på Karolinska har tagit fasta på. Karolinska ger upphov till stora mängder avfall, totalt 5006 ton för 2022, som ska omhändertas på ett korrekt och säkert sätt. Samtliga verksamheter inom Karolinska sorterar avfall för återvinning och idag har vi 26 fraktioner. En viss mängd av avfallet kan vi, om korrekt sorterat, återvinna. Delar av det sorterade avfallet blir en resurs som kan utgöra råvara i nya produkter eller omvandlas till biogas, el- eller värmeenergi.

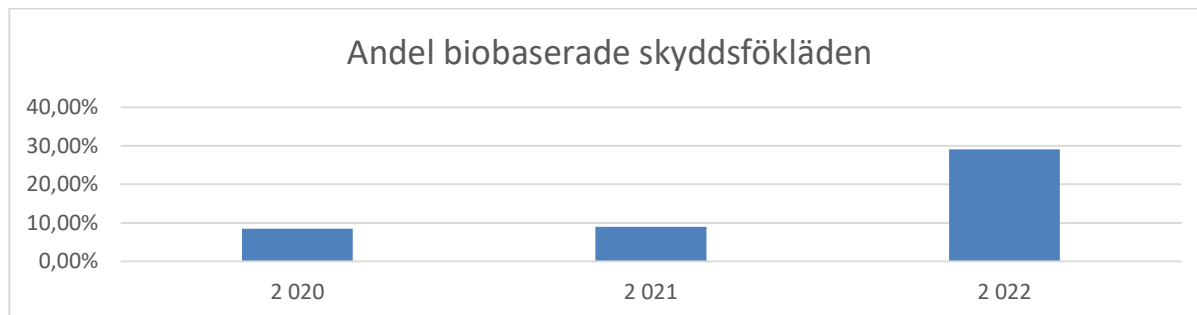
Under 2022 ökade vår materialåtervinningsgrad till 27 procent från 24 procent och Huddinge bidrog till denna ökning genom att många röntgenplåtar innehållande silver återvanns. Verksamheterna på Huddinge och Solnas nya sjukhusbyggnad har haft möjlighet att insamla pant via Pantamera. Vår pant skänks bland annat till Läkare utan gränser.

Mål: Miljöpåverkan från material ska minska. Öka andel flergångsprodukter och biobaserade produkter

Under 2022 har ett antal förbättringsarbeten genomförts och påbörjats för att övergå till mer cirkulära arbetssätt. Ett projekt att införa cirkulära förkläden initierades och pilottestades på ett antal verksamheter, där använda plastförkläden återgår till leverantör för att bli till nya förkläden. Ett flergångsalternativ på operationsmössor har tagits fram och används i verksamheten. Ett arbete har också påbörjats och delvis implementerats för att ta bort behovet av engångsspekulum och

depressorer inom Kvinnohälsas verksamheter och flera andra liknande initiativ att minska mängden engångsmaterial har utförts.

Gällande biobaserade produkter har fler alternativ inhandlats och särskilt fokus har legat på skyddsförkläden. Vi har också börjat ta in biobaserade kärl för stickande och skärande för att minska vår klimatbelastning.



Figur 5. Andel biobaserade skyddsförkläden av totalt inköpta skyddsförkläden 2020–2022.

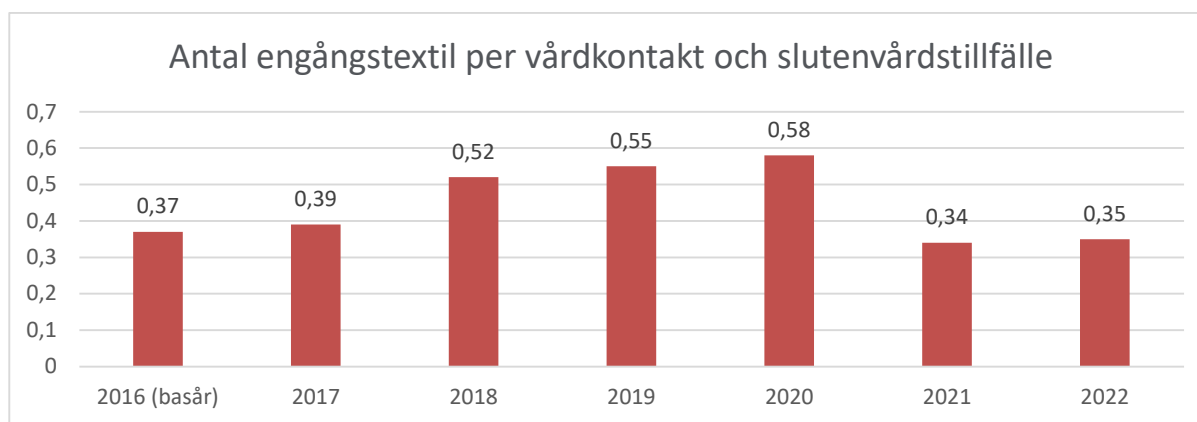
Mål: Förbrukningen av engångstextilier ska inte öka

Engångstextilier medför ett stort klimatavtryck och genererar stora mängder avfall.

Det har inkommit önskemål från personalen att ha tillgång till flergångstextilier i näromklädningsrummen. Under 2022 har vi undersökt möjligheten att utöka sortimentet på sjukhuset genom att se över näromklädningsrummen och avtalet med Swedish Hospital Partners (SHP).

I Karolinskas klädregler är engångskläder inkluderade och det står till exempel att opererande verksamheter i första hand ska använda flergångskläder. Flera livscykelanalyser angående detta ämne visar tydligt miljöfördelarna med flergångskläder.

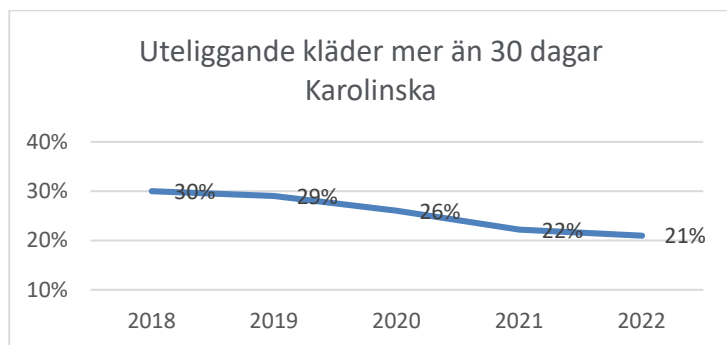
2022 är antalet engångstextilier per vårdkontakt och slutenvårdstillfälle 0,35st, vilket är en ökning jämfört med 2021 men en fortsatt minskning sedan basåret. 2021 var det brist på engångskläder vilket påverkar målet.



Figur 6. Antalet inköpta engångstextilier per vårdkontakt och slutenvårdstillfälle åren 2016–2022.

Mål: Vår andel uteliggande kläder ska inte vara mer än 25% år 2022

Många kläder blir liggande länge i sjukhusets förråd ute på olika hämtningsställen innan de kommer tillbaka till den tillgängliga textilstocken hos leverantören. För att minska vår miljöpåverkan från kläder arbetar vi med att minska antalet kläder som är uteliggande på Karolinska mer än 30 dagar. På så sätt ökar vi tillgången på flergångskläder och minskar efterfrågan på engångsalternativ.



Utfallet för 2022 är 21%.

Karolinska har fortsatt arbetet med att installera fler Texiskåp, vilket hjälper till att minska andelen uteliggande kläder. Vår textilleverantör har även börjat se över hur vi kan förbättra antal tvättningar per plagg.

Figur 7. Andel uteliggande kläder mer än 30 dagar.

Hållbara patientmåltider



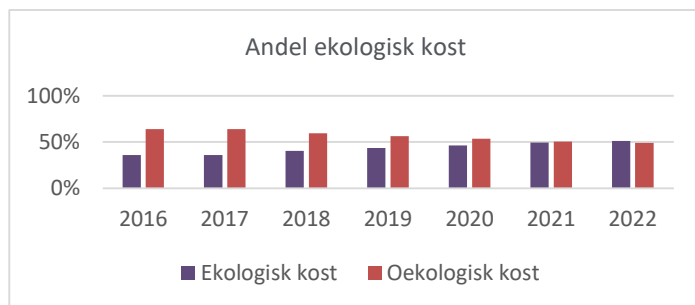
Matens inverkan på miljön är stor och komplex. Det handlar bland annat om användningen av bekämpningsmedel, antibiotika vid djurhållning, påverkan på biologisk mångfald och klimat. Karolinska har använt sig av Region Stockholms Plan för Hållbara patientmåltider under året.

Mål: Under 2022 ska vi ställa Region Stockholms obligatoriska hållbarhetskrav vid samtliga upphandlingar av måltidstjänster och livsmedel

Hållbarhetskrav i upphandlingar av måltidstjänster och livsmedel är en nyckelfaktor för att lyckas nå fram till miljövänligare och hållbara patientmåltider. På Karolinska använder vi oss av externa leverantörer för att tillgodose våra patienter med mat. Under 2022 har Karolinska ställt alla Region Stockholms obligatoriska hållbarhetskrav i upphandlingen av patientmåltider för Huddinge.

Mål: Vår ekologiska andel livsmedel i patientmat ska vara minst 50 procent år 2022

Användning av bekämpningsmedel inom jordbruket har negativa effekter på bland annat den biologiska mångfalden. För att minska vår miljöpåverkan arbetar Karolinska med att öka vår andel ekologiska råvaror i patientkosten.



Under 2022 nådde Karolinska resultatet 50,5% ekologiska råvaror i sin patientmat.

Arbete har skett kontinuerligt tillsammans med våra måltidsleverantörer för att öka andelen ekologiska råvaror i patienternas kost.

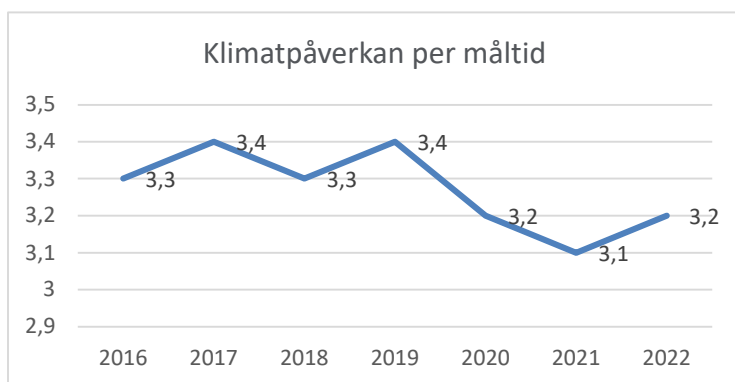
Figur 8. Andel ekologiska råvaror i patientmat 2016–2022 i kr, jämfört med råvaror som inte är ekologiska. Siffrorna baseras på kostnader för både råvaror till färdiga patientmaträtter och kostnader för dagligvaror.

Mål: Vår andel råvaror med ursprungsland Sverige i patientmat ska vara minst 20 procent år 2022

Lokalproducerade livsmedel kan ha en positiv verkan på miljön genom att öka biologisk mångfald och öppna landskap. Spårbarheten för lokala produkter saknas till stor del varvid målet ändrats 2022 till att omfatta svenska råvaror. Under 2022 var minst 28 % av patientmaten gjord på svenska råvaror. Flera aktiviteter har genomförts under året för att öka andelen lokalproducerade varor, bland annat har fler, mer lokala underleverantörer anlåtats av våra leverantörer.

Mål: Vår klimatpåverkan från patientmat ska vara maximalt 2,6 CO₂-ekvivalenter/portion år 2022

Olika livsmedel ger olika mycket påverkan på klimatet och för att nå en hållbar konsumtion gällande mat behöver en omställning ske i samhället i stort. De patienter som vistas på Karolinska har med sig sina preferenser och matvanor från vardagen och balans behöver nås mellan att hitta alternativ som är mindre klimatpåverkande och alternativ som möter upp mot patienternas egna val. 2022 års resultat blev 3,2 kg CO₂-ekvivalenter per portion.



Figur 9. Klimatpåverkan från patientmat 2016–2022, baserat på kg CO₂-ekvivalenter per portion. Siffrorna baseras på klimatpåverkan både från dagligvaror och tillagad patientmat.

Klimatpåverkan från måltider har tyvärr legat på en ganska jämn nivå de senaste åren. Karolinska köper en stor andel dagligvaror vilket tydligt påverkar målet, då referensmättet är antal portioner. Löpande dialog kring målet sker med både leverantörerna på Huddinge och Solna men fokus har främst legat på att öka den ekologiska andelen samt på att minska matsvinnet.

Matsvinn

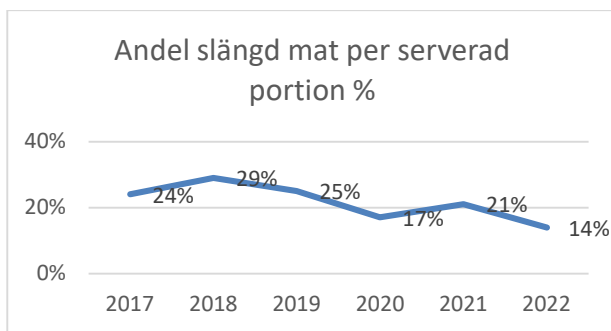
En av de största faktorerna som påverkar miljön negativt i relation till matkonsumtion och livsmedelshandling är den mat som slängs i något skede i produktledet. Maten på Karolinska är en viktig faktor för våra patienters välbefinnande. Minskad matlust i samband med sjukhusvistelse och risk för undernäring gör det än viktigare att den maten som serveras på sjukhuset är god, näringsriktig och anpassad till våra patienter - det är vägen fram till en hållbar patientmåltid.

Mål: Vårt tallrikssvinn från serverade patientmåltider ska vara maximalt 15 procent av portionsvikten

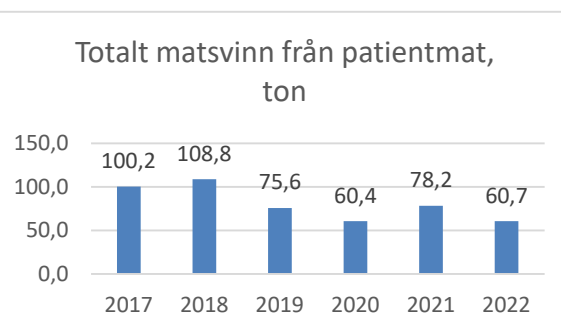
Mål: Vår totala mängd matsvinn på sjukhuset från patientmat ska maximalt vara 60,1 ton

Målen mäts utifrån serverade färdiglagade portionsrätter till lunch och middag under två matsvinnsmätningar, mån-fre.





Figur 10. Andelen slängd mat per serverad portion för åren 2017–2022. Uppgifterna baseras på matsvinnsmätningar. Målet var 15%. År 2020 utfördes endast en matsvinnsmätning i Huddinge på grund utav pandemin.



Figur 11. Totalt matsvinn från patientmat 2017–2022 i ton. Siffrorna baseras på matsvinnsmätningar och inkluderar både dagligvaror och färdig patientmat. År 2020 utfördes endast en matsvinnsmätning i Huddinge på grund utav pandemin.

Under 2022 har både våra leverantörer och verksamheter arbetat hårt med att få ned mängden matsvinn, vilket har gett resultat. Bland annat har flera avdelningar arbetat med att få ned svinnet från frukostar och våra leverantörer har arbetat aktivt med sitt menyutbud.

Tillgänglighet och bemöta alla likvärdigt

Idag finns skillnader i hälsan mellan befolkningen i sin helhet och personer med funktionsnedsättningar, hbtq-personer och vissa nationella minoriteter. Tillgången till vården ska vara jämlik och patientens behov ska vara i centrum. Med ett likvärdigt, hälsofrämjande och personcentrerat förhållningssätt så stödjer vi individers möjlighet att vara delaktiga i vårdprocessen utifrån deras förutsättningar och resurser.

Sommaren 2022 satte Karolinska upp mål om att bli det första svenska köfria universitetssjukhuset (definierat som att patienter inte ska vänta längre än 90 dagar på operation eller 30 dagar på första mottagningsbesök). Pandemin har lett till ökade köer, i hela landet och även internationellt. Ett strukturerat arbete och starka insatser från sjukhusets medarbetare har gett effekt; hela 82 av 88 operationsköer har arbetats bort under hösten, och antalet patienter som väntat mer än 30 dagar på nybesök har minskat kraftigt.

Patientlagen ger patienter rätt att söka öppenvård i hela Sverige. Karolinska har under året infört en digital lösning för egenremiss till alla mottagningar via Alltid öppet och/eller 1177. Målsättningen är både att förenkla för patienter och att öka kvaliteten på inkommande remisser.

Tillgänglighet i siffror	
Antal öppenvårdskontakter: 1 390 519	Patienter i kö till nybesök har minskat från 6 037 till 2 820
Antal operationer: 57 377	82 av 88 operationsköer är borta (motsvarande 93%).
Patienter som väntat längre än 90 dagar på operation har minskat från 1 680 till 488.	



Digital tillgänglighet

Flera satsningar har genomförts för att alla ska kunna använda Karolinskas sidor och digitala medier. Karolinska har lanserat e-kallelse till besök, en chattfunktion för patienter, receptförnyelse online, formulär, videobesök och digitalt stöd för att av- och omboka tid. En del i arbetet har även varit att utbilda våra medarbetare i hur man använder funktionerna. Idag finns det fem nya utbildningar som berör hur Alltid Öppet kan användas som ett verktyg i patientbemötandet.

Kommunikativ tillgänglighet

Vid Karolinska arbetar vi för att våra kommunikationskanaler ska vara tillgängliga. Det sker bland annat genom att utveckla den tekniska plattformen och genom att utbilda Karolinskas ca. 400 lokala bild- och webbredaktörer i hur de ska skapa tillgängligt innehåll. I vår formatmall för styrande dokument finns också angivet att alla våra dokument ska vara tillgänglighetsanpassade.

Fysisk tillgänglighet

I utformningen av Karolinskas lokaler beaktas alltid tillgänglighet för besökare oavsett funktionsförmåga. Under 2022 slutfördes 13 om- och nybyggnationer. Inga avsteg avseende tillgänglighet gjordes i någon av dessa ombyggnationer.

Tillgänglighetsutbildningar 2022	
Alltid Öppet - Elektroniska kallelser 39	Alltid Öppet - Videomöte: 22
Alltid Öppet - Fördjupning Erbjudanden: 32	Alltid Öppet - Översikt Digitala Vårdkontakter: 59
Alltid Öppet - Fördjupning Vårdinitierad kontakt: 23	E-kursen grundläggande webbkommunikation: 73

Likvärdigt bemötande

Karolinska har sedan många år ett strukturerat arbete med etik och etiska frågor, där alla människors lika värde är en central utgångspunkt. Arbetet är organiserat så att utsedda Etikombud är ett stöd för enhets- och sektionschefer och etikrepresentanter är ett stöd för verksamhetschefer. Samordnare Etik och Social hållbarhet samt Etikrådet är stöd till sjukhusledningen samt övergripande för hela sjukhuset. Etikrådet träffas regelbundet och kan ge råd och vägledning i aktuella patientfall. Under året har följande utbildningsinsatser genomförts:

- Seminarium om livsuppehållande beslut med fokus på att fatta beslut och samtala om beslutet
- Seminarium om olika professionella perspektiv med fokus på beslut om livsuppehållande behandling
- Utbildning för nya etikombud och etikrepresentanter med baskunskaper i medicinsk etik och verktyg för etiska reflektioner

En del i ett jämlikt bemötande är rätten att få information på ett sätt som man kan ta till sig och förstå, till exempel att den ges på ett språk man behärskar. Det finns flera olika digitala kommunikationssätt för tolkning och under 2022 har Riktlinje för användning av tolk tagits fram och fastställts på sjukhuset. Där förtydligas dels patientens rätt till tolk, dels i vilka situationer digitala hjälpmedel kan användas.

Främja folkhälsa i regionen

God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling. Investeringar i hälsa genom till exempel hälso- och sjukvårdssystem är en återinvestering i samhällets utveckling.

Patientrapporterade mått

En viktig del i patientmedverkan är att patienter och närstående på ett enkelt sätt kan återkoppla sina erfarenheter till vården (PREM). Under året har utskick av patientenkäten automatiserats och patienterna ges nu möjlighet att återkoppla via 1177 på dator eller mobiltelefon. Patientenkäter skickas ut efter vård på avdelningen eller besök på mottagning vilket har ökat antalet svar markant. Det är ett viktigt verktyg i verksamheternas förbättringsarbete med delaktighet och information.

Tabell 1. Resultat från patientenkät 2022. Totalt antal svar: 56 702

Fråga i enkät	Mycket bra/ Ja, helt och hållet	Bra & Mycket bra, Ja helt och håller & Ja i stort sett
Helhetssyn*	76 %	94%
Information**	68 %	92 %
Delaktighet***	64 %	86 %

*Hur upplevde du vistelsen/besöket som helhet?

**Fick du tillräcklig information om din vård/ behandling?

***Gjorde vårdpersonalen dig delaktig i besluten beträffande din vård/behandling?

Flera vårdavdelningar arbetar med att identifiera nya sätt att göra positiv skillnad för sina patienter. Vid Tema Cancer använder man bland annat patientrapporterade mått, ett sätt att mäta patientens subjektiva upplevelse av sin hälsa och livskvalitet, via standardiserade formulär. Mätningen låter patienter skatta en förändring eller sin hälsa vid olika tillfällen, till exempel före och efter en behandling. Formuläret fylls i inför ett vårdmöte och under mötet kan den enskilde patienten få råd och stöd, utifrån deras behov. Formuläret omfattar både social, fysisk och psykisk ohälsa. Användningen av formuläret är under utveckling och under 2023 så kommer svaren analyseras utifrån olika patientgrupper, vilket gör att resurserna kan ökas hos patientgrupper med behov. Följderna av behandlingsmetoder och behoven hos olika patientgrupper förväntas också bli tydligare.

Arbetsgrupp för jämlikhet och jämställdhet

Det finns flera initiativ som bidrar till en bättre folkhälsa genom sitt arbete med jämlik vård vid Karolinska. Astrid Lindgrens Barnsjukhus (ALB) har sedan 2021 en temaövergripande jämlikhetsgrupp, som arbetar för att ALB ska vara en jämlik vårdgivare och arbetsgivare. För att uppnå sin målsättning så genomför gruppen flera insatser årligen. Bland annat så bidrar gruppen genom att mäta, samverka, kartlägga och kompetensutveckla inom jämlikhet- och jämställdhetsområdet. Under 2022 samverkade gruppen med 4 olika patientorganisationer för att få stöd i arbetet med att bli mer jämlika för patienterna och medarbetarna. Under året har de även haft en jämlikhetsvecka, producerat APT-material, spridit information i temabrev och haft utbildningar för cheferna i jämställdhet och mångfald.

Kvalitetsindikatorer för jämlik vård

Det finns flera sätt att arbeta med kvalitet inom vården. Bröstcentrum inom Tema Cancer har under flera år använt alternativa kvalitetsindikatorer som inkluderar jämlik tillgång till vård. De har analyserat vilka socio-ekonomiska grupper som behandlas hos dem och hur lång väntetiden är. Denna typ av indikatorer är intressanta när vi beaktar folkhälsan i Region Stockholm, då det till exempel finns stora skillnader i deltagandet vid mammografier. Vid Bröstcentrum har man därför följt väntetiderna till behandling av bröstcancer hos olika socio-ekonomiska grupper och en trend är att grupptillhörighet inte påverkar väntetiderna för operation och behandling.

Ett utökat folkhälsovårdsuppdrag

Under 2022 har Karolinska fått ytterligare uppdrag inom Nationell Högspecialiserad Vård, ett system där sällsynta eller svårbehandlade diagnoser och vårdområden koncentreras till max fem utförare. Genom centraliseringen uppnås ökad kunskap, kvalitet och högre patientsäkerhet. Tillstånden innebär att vi tar emot patienter från hela Sverige och bidrar till en mer jämlik tillgång till vård.

Uppsökande verksamhet för att behandla hepatit C ute i samhället

ME Infektionssjukdomar startade en uppsökande verksamhet mars 2022 för att upptäcka och behandla hepatit C utanför Karolinska. Hepatit C är vanligt förekommande i gruppen personer som injicerar droger i samhället. Beroendesjukdom, psykiatrisk samsjuklighet och/eller hemlöshet kan vara bidragande orsaker till att dessa personer inte nås av sjukvården. Det är en tyst sjukdom, där symptomen vanligtvis inte visar sig förrän sent i förloppet vid slutstadium av skrumplever eller levercancer. Verksamheter där individer i riskgrupper finns, såsom stöd- och akutboenden, dagverksamheter för hemlösa och LVM-hem har besökts. Vid besöken tas anamnes, blodprover, leverelasticitetsmätningar (för att undersöka leverskada) samt ger information om blodburen smitta. Hepatit B och C samt HIV prover tas, och vid hepatit C diagnos ges behandling på plats. Denna verksamhet är i samarbete med Convictus, som är en ideell organisation som stödjer människor i utsatthet, för att kunna nå dessa svårnåbara personer



Bild 2: Sjuksköterska Annika Olsson vid uppsökande verksamhet.

Barns rätt till likvärdig vård

Barnrättsrådet är en del av ALB som arbetar sjukhusövergripande med barnrättsfrågor och utbildar barnrättsombud regionalt. Under 2022 har 24 personer utbildats till Barnrättsombud vid Karolinska Universitetssjukhuset av Barnrättsrådet. Nya och tidigare Barnrättsombud har även deltagit vid kompetensutvecklande nätverksträffar och en barnrättsvecka genomfördes i samband med Barnkonventionens dag (20:e november). Barnrättsrådet har även genomfört sjukhusövergripande barnkonsekvensanalyser och ett regionalt 3-årigt partnerskap påbörjades med ett sjukhus i Uganda.

I Karolinskas organisation finns barnrättsombud som bevakar barnets rättigheter och stöttar kollegor samt chefer i dessa frågor. Deras uppdrag är att efterfråga, förbereda och genomföra trygghetsvandringar och barnkonsekvensanalyser (BKA) vid verksamhetsförändringar som berör barn

och unga. Barnkonsekvensanalys är ett verktyg för att systematiskt omsätta och synliggöra barnets rättigheter i planering- och beslutsprocesser. Den ska användas inför åtgärder, förändringar och beslut som direkt eller indirekt berör barn och unga, på kort och lång sikt för att hänsyn till barns och ungas rättigheter samt deras synpunkter. Trygghetsvandring kan användas när det finns behov av att belysa nuvarande och nya lokaler eller miljöer. Det skapar möjlighet att få ta del av barn och ungas synpunkter och är ett sätt att arbeta utifrån ett barnrättsperspektiv.

Kuriosa: Vid ett antal hissar i barnflödet, C- och F-huset i nya Karolinska vid Solna samt B-huset i Huddinge, så kan ni höra barns röster, som meddelar vilken våning hissen befinner sig på.

Stärka samarbetet med våra intressenter

Den europeiska alliansen EUHA, där Karolinska ingår, omfattar totalt 220 000 kollegor inom hälso- och sjukvård. Syftet är att förbättra vårdkvaliteten för patienter genom att dela erfarenhet, processer och skapa en gemensam plattform för att påverka beslutfattare, industri och andra aktörer. Även utanför de europeiska nätverken har Karolinska omfattande dialoger, utbyten och samarbeten med internationella sjukhus och organisationer, i tillägg till alla de internationella forsknings- och innovationssamarbeten som drivs av sjukhusets olika verksamheter. Barnrättsrådet har även samordnat rådet Ung Expert som består av ungdomar med erfarenhet från vården för att ge barnets perspektiv och för att skapa en barnanpassad vård.

Patientinflytande på Karolinska

Dialog sker kontinuerligt med sjukhusets Strategiska patient- och närstående råd för att få ett patient- och närståendeperspektiv på olika frågor. Frågor som tagits upp till rådet har bland annat rört återkoppling till patienter som deltar i kliniska studier och utvecklande av en digital måltidstjänst. Ett arbete pågår med att säkerställa patient- och närståendeflytande på alla nivåer på sjukhuset.

I de patientsäkerhetsdialoger som har genomförts har en fråga berört hur verksamheterna inkluderar patienter som medskapare i patientsäkerhetsarbetet. Hur patienter och närstående involveras i patientsäkerhetsarbetet kan se olika ut beroende på verksamhetens behov och förutsättningar. Allt fler verksamheter har med patienter och närstående som en resurs i utvecklings- och förbättringsarbetet samt som en naturlig del i händelseanalysen vid negativa händelser.

För att förbättra delaktigheten för patienter med förlängd vårdtid och/eller komplicerat vårdförlopp har en verksamhet infört omvårdnadsrund en gång i veckan, med syftet att införa evidensbaserade omvårdnadsåtgärder. Patientens och närståendes delaktighet och medbestämmande i vården främjas genom att tydliggöra vad patienten önskar och behöver för att de ska känna sig trygga och delaktiga i sin vård.

Resilient verksamhet

Mål: Vi ska arbeta effektivt och systematiskt med klimatanpassning

Eftersom klimatförändringar är ett faktum måste vi också hantera dess konsekvenser. De effekter som behöver hanteras är till exempel spridning av nya och gamla infektionssjukdomar, värmeböljor



och oväder. För Karolinska ingår klimatanpassning som en del av mer övergripande planer för hur sjukhuset ska agera vid olika nödlägen.

Öka riskmedvetenhet och beredskap

Det kris- och katastrofmedicinska arbetet i Region Stockholm bygger på samverkan mellan vårdgivarna och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF). Tidigt under året hamnade totalförsvarsfrågorna i fokus. För att möta de krav som det nya läget ställer har flera styrdokument reviderats under året. Utöver sjukhusets kris- och katastrofmedicinska beredskapsplan, som reviderats årligen, har följande dokument reviderats:

- Epidemiplan Karolinska Universitetssjukhuset
- Riktlinje för kontrollerad evakuering av Karolinska Universitetssjukhuset
- Anvisning för omedelbar evakuering
- Anvisning för CBRN hantering på Karolinska Universitetssjukhuset
- Katastrofplan för PKL (Huddinge och Solna)
- Utbildnings- och övningsplan 2023
- Interna planer i respektive verksamhet

Syftet med planerna är att klargöra ansvar och förväntningar på verksamheterna vid olika typer av särskilda händelser.

Under året har flera aktiviteter genomförts, bland annat larm- och uppstartsövningar både i Huddinge och Solna. Genom dessa övningar har flera brister och förbättringsområden identifierats och arbete för att implementera dem pågår.

2022 har också ett samverkansforum etablerats för olika funktioner som har ett övergripande ansvar för beredskapsfrågor. Syftet är att på ett bättre sätt utbyta erfarenheter mellan Huddinge och Solna.

Förmågan att kunna utföra eller stödja samhällsviktig verksamhet vid samhällsstörningar eller vid särskilda händelser har under 2022 varit god. Insatserna vid covid-19 pandemin gjorde fortfarande avtryck i en del verksamheter. Sjukhuset har också bidragit med vård till skadade och sjuka från Ukraina. Under klimatkonferensen Stockholm 50 tränades Karolinska Universitetssjukhusets särskilda organisation som genomförde dagliga avstämningar tillsammans med externa aktörer under den veckan som aktiviteterna pågick.



Hållbarhetsarbetet framåt

Karolinska har tagit fram ett hållbarhetsprogram för åren 2023–2027 med ett antal mål som ska nås inom hållbarhetsområdet. Programmets mål uttrycks även i valbara aktiviteter som Karolinskas verksamheter ska genomföra för att driva hållbarhetsarbetet framåt. För 2023 ska alla medicinska enheter, omvårdnadsområden och staber välja minst två aktiviteter att arbeta med som egna mål under året. Framdriften av hållbarhetsaktiviteterna ska följas upp av verksamheterna varje kvartal.



KAROLINSKA
UNIVERSITETSSJUKHUSET
















Karolinskas Hållbarhetsprogram arbetar utifrån målsättningar som sjukhuset strävar efter att nå på Hållbarhetsområdet. Programmet omfattar fyra huvudområden; social hållbarhet, hållbar arbetsmiljö, miljömässig hållbarhet och ekonomisk hållbarhet.

Bild 3: Karolinskas Hållbarhetsprogram

Social Hållbarhet	Hållbar Arbetsmiljö	Miljömässig Hållbarhet	Ekonomisk Hållbarhet
Vi ska vara tillgängliga och bemöta alla likvärdigt	Vi ska bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)	Vi ska minska vår klimatpåverkan med 40% till år 2027	Vi ska integrera hållbarhet i våra beslut och styrande processer
Vi ska främja folkhälsa i regionen	Vi ska överträffa lagstiftningen inom arbetsmiljö, med ett tydligt fokus att främja hälsa och förebygga arbetsrelaterad ohälsa	Vi ska minska våra hälso- och miljöfarliga utsläpp från kemikalier och läkemedel till år 2027	Våra avtal ska efterlevas och våra upphandlingar och inköp ska integrera hållbarhetsaspekter
Vår verksamhet ska vara resiliënt		Vi ska minska vårt svinn och öka vår cirkulära resursanvändning till år 2027	Vi ska följa upp våra upphandlade avtal utifrån hållbarhet
Vi ska stärka samarbetet med våra intressenter		Vi ska arbeta systematiskt med att inkludera hållbarhetsaspekter vid ny- och ombyggnationer	

Du kan följa hur det går på www.karolinska.se

Bilaga 1: Sammanställning av Miljömålsresultat 2022

Mål	Utfall	Mål	Utfall
Vi ska bedriva ett aktivt och systematiskt arbete med att ställa hållbarhetskrav i upphandlingar		Förbrukningen av engångstextilier ska inte öka	
Vi ska arbeta effektivt och systematiskt med klimatanpassning	Ingen data	Vår andel uteliggande kläder ska inte vara mer än 25% år 2022	
Användningen av verksamhetsenergi ska minska		Under 2022 ska vi ställa Region Stockholms obligatoriska hållbarhetskrav vid samtliga upphandlingar av måltidstjänster och livsmedel	
Vi ska inte öka våra utsläpp från tjänsteresor med flyg		Vår ekologiska andel livsmedel i patientmat ska vara minst 50 procent år 2022	
Förskrivning och rekvisition av miljöbelastande läkemedel ska minska		Vår andel råvaror med ursprungsland Sverige i patientmat ska vara minst 20 procent år 2022	
Förskrivning och rekvisition av resistensdrivande läkemedel ska minska		Vår klimatpåverkan från patientmat ska vara maximalt 2,6 CO ₂ -ekvivalenter/portion år 2022	
Kassation av läkemedel ska minska	Ingen data	Vårt tallrikssvinn från serverade patientmåltider ska vara maximalt 15 procent av portionsvikten	
Miljöpåverkan från material ska minska. Öka andel flergångsprodukter och biobaserade produkter		Vår totala mängd matsvinn på sjukhuset från patientmat ska maximalt vara 60,1 ton	